

Maria SÂRBU

Teatrul Veteții Pop

Cartea *Istoriei și isteriei teatrale* scrisă de Elisabeta Pop (Editura Nigredo, Arad) tezaurizează o sumă de valori ce fac parte din istoria teatrului românesc. Autoarea, care timp de 30 de ani a fost secretar literar la Teatrul de Stat din Oradea, vine, prin aduceri aminte, cu mărturii de dragoste pentru lumea scenei – o lume pe care a urmărit-o și o urmărește atent, o lume care a devenit lumea sa pentru totdeauna. Ca să scrii despre volumul Elisabetei Pop – zisă Veteța (numai așa îți vine să-i spui) trebuie să scrii despre ea însăși. Materialul inserat în cele 500 de pagini – o bogăție de texte, între care file de jurnal, corespondență, interviuri, portrete, cronici, în toate fiind vorba despre teatru, despre oameni de teatru, desprinzându-se credința în această artă – ne prezintă de fapt un singur portret, cel al Veteții, al omului pătimaș de Thalia. Deși scoate în evidență personaje reale ale vieții teatrale, adică ale vieții sale – actori, regizori, dramaturgi, critici, scenografi, traducători, tipografi, membri ai familiei, mulți alți prieteni de suflet –, fiecare rând scris întrevede aspectele esențiale ale caracterului incandescent al Veteții. Prin iscusința de a vorbi despre alții, de a istorisi întâmplări hazlii și serioase, mai ales pe vremuri apuse, despre fascinanta lume a teatrului, de a încerca să convingă că teatrul este locomotiva unei culturi, ea continuă să adune oameni în jurul cărții, adică în jurul său. Chiar și prin asta certifică importanța rolului secretarului literar în teatru. Fără un astfel de motor, o conducere este inaptă să facă din teatru o instituție solvabilă. Fără acest „funcționar”, teatrul nu poate funcționa. Secretarul literar „trebuie să știe tot, trebuie să facă tot”, așa consideră Veteța, așa a considerat când și-a asumat plăcuta „corvoadă” în a sluji oamenii, în a-i iubi. Lista obligațiilor secretarului literar este infinită. Ea le înșiră într-un material – ecou la articolul semnat de Milan Lukes în suplimentul „Cotidianul” – L.A.1./25 aprilie 1994 despre secretariatul literar și secretarul literar, și inclus în carte. Însă aproape de suflet ține cuvintele lui Constantin Noica: „Fericit om secretarul (literar), el oricum iese bine: dacă păcatul îi reușește, e bine, are voluptatea, dacă nu e bine, are virtutea”.

Parcurgi cartea și îți dai seama că pentru unii oameni, deosebiți, viața s-a trăit și se trăiește prin teatru. Vorbesc despre acest lucru scrisorile adresate Elisabetei Pop de către Ion D. Sârbu, Marietta Sadova, Ion Olteanu, Tudor Popescu, Marin Sorescu, Radu Penciulescu, Ion Vartic... Desprindem același lucru în eseurile autoarei despre întâlniri cu Birlic, cu Teodor Mazilu – ajunși la Oradea, cu Iosif Demian sau Constantin Noica, cu Ana Blandiana și Romulus Rusan, din interviurile cu Valeria Seciu și Ion Lucian, cu trei personalități teatrale din spațiul basarabean – Valeriu Butnaru, Petre Vutcărău și Mihai Fusu. Nu lipsesc însemnări referitoare la teatrologi, critici de teatru din tagma cărora face parte.

Cartea *Istoriei și isteriei teatrale* (un titlu cochet, după mine) este o mărturie a pulsului menținut cu multă grijă și multă dragoste pentru teatru, la Oradea, în întregul spațiu românesc, în întreaga lume.

Un secretar literar în teatru este ocrotitorul din umbră al lumii scenice. Trebuie doar să trăiești prin teatru, să „între teatrul în tine” și să nu mai iasă niciodată. Așa cum i s-a întâmplat Veteții. Veteții noastre care, atunci când unii prieteni din teatru, copleșiți de cotidian, nu au timp pentru ea, prietenii din afara teatrului, care au îndrăgit această artă datorită ei, îi sunt alături. Și niciodată nu e singură. Cu ea este teatrul.